

غزنویان

غزنویان، در سالهای (۳۵۱ – ۵۸۲) هجری حکومت کردند که یک دولت فارسی زبن، نظامی و اسلامی بود، دولت غزنوی خاستگاه نژادی و پایگاه علمی خاصی نداشت. زرین‌کوب، عبدالحسین، روزگاران تاریخ ایران، تهران، انتشارات سخن، چاپ اول، ۱۳۷۸، ص ۴۱۰. سلاطین غزنوی مانند **سامانیان** و **آلبویه**، منسب‌نامه‌نویسان را بر آن داشتند تا گذشته آنان را به پادشاهان پیش از **اسلام** ایرانیان پیوند دهند.

فهرست مندرجات

- ۱ - قدرت غزنویان در هند
- ۲ - فتوحات سلطان محمود
- ۲.۱ - سلطان محمود و خلافت عباسی
- ۳ - سلطان مسعود
- ۴ - دوره دوم غزنوی
- ۵ - انقراض غزنویان
- ۶ - پانویس
- ۷ - منبع

قدرت غزنویان در هند

غزنویان ۲۳۰ سال به عنوان قدرتی قابل توجه در شرق **افغانستان** (غزنه) و شرق **هند** بودند. "البتکین" سپهسالار **خراسان** به عنوان یکی از مؤسسان دولت غزنوی که غلامی ترک نژاد، در دربار ساسانیان بود توانست غزنه را تصرف کند و با گرفتن منشور از **منصور بن نوح سامانی** موقعیت خود را در غزنه سامان دهد. [\[۱\]](#) باسورث، اموند کلیفورد، تاریخ غزنویان، مترجم، حسن انوشه، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۲، ج ۱، ص ۱۲۵.

بعد از البتکین یکی از غلامان او به نام "بلکتکین" ۱۰ سال در غزنه **قدرت** را به دست گرفت و بعد از او "بوری تکین" ۲ سال در راس قدرت بود اما به علت بی‌ایقانی خلع شد و جای او را "**سبکتکین**" گرفت، او نیز غلامی ترک‌نژاد بود که در زمان سلطنت منصور بن نوح سامانی در خدمت البتکین بود، در واقع مؤسس واقعی دولت غزنویان سبکتکین بشمار می‌رود. [\[۲\]](#) جرفلدقانی، ابوالشرف ناصح بن ظفر، تاریخ بیهیمی، مصحح: دکتر جعفر شعار، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ سوم، ۱۳۷۴، ص ۱۰۳.

بعد از سبکتکین پسرش "محمود" به جای او نشست، او نیز مانند پدر از سامانیان اطاعت می‌کرد، دوران سلطان محمود و سلطان مسعود که در منابع به عنوان دوره نخست غزنوی یاد می‌شود، اوج قدرت سیاسی و نظامی دولت غزنویان بود که اتفاقات مهمی در آن رخ داد که به اختصار به مهمترین آنها اشاره می‌کنیم.

فتوحات سلطان محمود

سلطان محمود در زمان سلطنتش غزوه‌های زیادی از جمله در بهاطیه، مولتان، شوکیال و... انجام داد. فتوحات او در هند دو دلیل عمده داشت:

- ۱ - مناطق واقع در شرق قلمرو آنان، از ثروتی چشمگیر برخوردار بود که می‌توانست انتظارات مادی سپاه غزنوی را تامین کند.
  - ۲ - اهالی سرزمین شرقی قلمرو غزنویان غیر مسلمان بودند و نشر اسلام علاوه بر آنکه انگیزه مجاهدان دینی برای پیوستن به سپاه محمود بود حمله سلطان محمود را توجیه می‌کرد و در لشکرکشی به هند از همه مهمتر فتح سومنلت بود.
- از دیگر لشکرکشی‌های محمود تصرف سیستان بود که آنجا را از چنگ امیر خلف صفاری بیرون آورد و وی همچنان توانست **ری** را از مجدالدوله دیلمی بگیرد. [\[۱\]](#) فروزانی، ابوالقاسم، غزنویان از پیدایش تا فروپاشی، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول، ۱۳۸۴، ص ۱۹۶.

← سلطان محمود و خلافت عباسی

مناسبت محمود و خلافت عباسی بر اسس مصالح دو طرف، از ابتدا گرم و دوستانه بود و در تمام دوران، محمود القادر بالله خلیفه بود و سلطان برای حفظ و پشتیبانی خلیفه از

حکومت خویش و مشروعیت دادن به حکومت خود از هیچ کاری کوتاهی نمی‌کرد و برای آنکه محمود برای حمله به هند خود را به عنوان **مجاهد** و غازی اسلام معرفی کند به همراهی خلیفه احتیاج داشت.

[5] باسورث، اموند کلیفورد، تاریخ غزنویان، مترجم، حسن انوشه، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۲، ج ۱، ص ۱۷۵.

سلطان مسعود

بعد از محمود پسرش **سلطان مسعود** قدرت را به دست گرفت او برای آرام کردن مناطقی که **شورش** کرده بودند به **کرمان** و تهران لشکر کشید و برای کسب **شهرت**، او نیز مانند پدر به هندوستان رفت و شهر بنارس را فتح کرد، اما در این میان گرفتار هجوم ترکمنان شد و در **جنگ** دندانقان از آنان شکست خورد و به هندوستان گریخت.

[6] بیهقی، ابوالفضل، تاریخ مسعودی، مصحح: سعید نفیسی، تهران، اشارات طبع کتب، ۱۳۱۹، ص ۱۰۱.

دوره دوم غزنوی

بعد از سلطان مسعود، دولت غزنوی دچار انحطاط شد و سلاطین غزنوی به مدت یک و نیم قرن در بلاد شرقی به حکومت خود ادامه دادند که به دوره دوم غزنوی مشهور است، بعد از مسعود سلاطین غزنوی، محمد، مودود، فرخزاد، ابراهیم، بهرام شاه و آخرین آن خسرو ملک می‌باشند.

[7] ابن اثیر، تاریخ الکامل، مترجم: دکتر محمد حسین روحانی، تهران، بی تا، ج ۱۵، ص ۴۲۶.

انقراض غزنویان

در جنگ غزنه میان **بهرام شاه غزنوی** و **سیف‌الدین سوری غزنه** به دست غوریان افتاد، بیرون رفتن قدرت از دست غزنویان به خاطر فشار غوریان نبود بلکه دسته‌ای از ترک‌ن اغزا بودند که خسرو ملک در برابر حمله آنها شکست خورد و به این ترتیب سلسله غزنوی منقرض شد.

[8] باسورث، اموند کلیفورد، تاریخ غزنویان، مترجم، حسن انوشه، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۲، ج ۱، ص ۴۷۰.

پانویس

۱. ↑ زرین‌کوب، عبدالحسین، روزگاران تاریخ ایران، تهران، انتشارات سخن، چپ اول، ۱۳۷۸، ص ۴۱۰.
۲. ↑ باسورث، اموند کلیفورد، تاریخ غزنویان، مترجم، حسن انوشه، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۲، ج ۱، ص ۱۲۵.
۳. ↑ جرفادقانی، ابوالشرف ناصح بن طفر، تاریخ بیهقی، مصحح: دکتر جعفر شعار، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، چپ سوم، ۱۳۷۴، ص ۱۰۳.
۴. ↑ فروزانی، ابوالقاسم، غزنویان از پیدایش تا فروپاشی، تهران، انتشارات سمت، چپ اول، ۱۳۸۴، ص ۱۹۶.
۵. ↑ باسورث، اموند کلیفورد، تاریخ غزنویان، مترجم، حسن انوشه، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۲، ج ۱، ص ۱۷۵.
۶. ↑ بیهقی، ابوالفضل، تاریخ مسعودی، مصحح: سعید نفیسی، تهران، اشارات طبع کتب، ۱۳۱۹، ص ۱۰۱.
۷. ↑ ابن اثیر، تاریخ الکامل، مترجم: دکتر محمد حسین روحانی، تهران، بی تا، ج ۱۵، ص ۴۲۶.
۸. ↑ باسورث، اموند کلیفورد، تاریخ غزنویان، مترجم، حسن انوشه، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۲، ج ۱، ص ۴۷۰.

منبع

سایت پژوه، برگرفته از مقاله «غزنویان»، تاریخ بازایی ۹۵/۹/۲۸.

رده‌های این صفحه: [تاریخ ایران](#) | [تاریخ حکومت‌های اسلامی](#) | [غزنویان](#) | [مقالات پژوه](#)